

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 2ας Ιουλίου 1996 *

Στην υπόθεση C-473/93,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Δημήτριο Γκουλούση, νομικό σύμβουλο, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

προσφεύγουσα,

κατά

Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου, εκπροσωπούμενου από τον Alain Lorang, δικηγόρο Λουξεμβούργου, 12-14, avenue Emile Reuter,

καθού,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωρισθεί ότι το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, εξακολουθώντας να τάσσει την προϋπόθεση της λουξεμβουργιανής ιθαγενείας έναντι των εργαζομένων υπηκόων των άλλων κρατών μελών για την πρόσβαση στις θέσεις δημοσίων υπαλλήλων ή λοιπών υπαλλήλων του δημόσιου τομέα οι οποίες υπάγονται στους δημόσιους τομείς της έρευνας, της εκπαίδευσης, της υγείας, των χειρσαίων μεταφορών, των ταχυδρομείων και τηλεπικοινωνιών, καθώς και στις υπηρεσίες διανομής ύδατος, φωταερίου και ηλεκτρισμού, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 48 της Συνθήκης ΕΟΚ και από τα άρθρα 1 και 7 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 33),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, K. N. Κακούρη, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet και G. Hirsch, προέδρους τμήματος, G. F. Mancini, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida, P. J. G. Kapteyn, C. Gulmann, J. L. Murray, P. Jann (εισηγητή), H. Ragnemalm, L. Sevón και M. Wathelet, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Léger

γραμματέας: D. Louterman-Hubeau, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 23ης Ιανουαρίου 1996,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 5ης Μαρτίου 1996,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 17 Δεκεμβρίου 1993, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΚ, προσφυγή με την οποία ζητεί να αναγνωρισθεί ότι το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, εξακολουθώντας να τάσσει την προϋπόθεση ιθαγενείας έναντι των εργαζομένων υπηκόων των άλλων κρατών μελών για την πρόσβαση στις θέσεις δημοσίων υπαλλήλων ή λοιπών υπαλλήλων του δημόσιου τομέα οι οποίες υπάγονται στους δημοσίους τομείς της έρευνας, της εκπαίδευσης, της υγείας, των χειρσαίων μεταφορών, των ταχυδρομείων και τηλεπικοινωνιών, καθώς και στις υπηρεσίες διανομής ύδατος, φωταερίου και ηλεκτρισμού, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 48 της Συνθήκης ΕΟΚ και από τα άρθρα 1 και 7 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 33).

- 2 Το άρθρο 48, παράγραφοι 1 έως 3, της Συνθήκης ΕΟΚ (ήδη Συνθήκης ΕΚ) καθιερώνει την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και την κατάργηση κάθε διακρίσεως λόγω ιθαγενείας μεταξύ των εργαζομένων των κρατών μελών. Το άρθρο 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης προβλέπει ότι οι διατάξεις του άρθρου αυτού δεν εφαρμόζονται προκειμένου περί απασχολήσεως στη δημόσια διοίκηση. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η τελευταία αυτή διάταξη αφορά τις θέσεις εργασίας που συνεπάγονται άμεση ή έμμεση συμμετοχή στην άσκηση της δημοσίας εξουσίας και στα καθήκοντα που έχουν ως αντικείμενο τη διασφάλιση των γενικών συμφερόντων του κράτους ή των άλλων δημοσίων οργανισμών και οι οποίες συνεπώς προϋποθέτουν την ύπαρξη ειδικής σχέσεως αλληλεγγύης των κατόχων τους προς το κράτος καθώς και την αμοιβαιότητα των δικαιωμάτων και καθηκόντων που αποτελούν το θεμέλιο του δεσμού της ιθαγενείας. Αντιθέτως, η εξαίρεση που προβλέπεται στο άρθρο 48, παράγραφος 4, δεν έχει εφαρμογή επί των θέσεων εργασίας που, ενώ υπάγονται στο κράτος ή σε άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου, εντούτοις δεν συνεπάγονται καμία συμμετοχή σε καθήκοντα που ανάγονται στην κατά κυριολεξία δημόσια διοίκηση (απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1980 στην υπόθεση 149/79, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 537, σκέψεις 10 και 11).
- 3 Τα άρθρα 1 και 7 του κανονισμού 1612/68 καθιερώνουν τον κανόνα της ίσης μεταχειρίσεως, αφενός ως προς την πρόσβαση στις θέσεις εργασίας και αφετέρου κατά την παροχή της εργασίας.
- 4 Έχοντας διαπιστώσει ότι, σε ορισμένα κράτη μέλη, πολυάριθμες θέσεις εργασίας που θεωρείται ότι υπάγονται στον δημόσιο τομέα δεν έχουν σχέση με την άσκηση της δημοσίας εξουσίας και τη διασφάλιση των γενικών συμφερόντων του κράτους, η Επιτροπή ανέλαβε, το 1988, «συστηματική δράση», βάσει της ανακοινώσεως 88/C 72/02, η οποία φέρει τον τίτλο «Η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και η πρόσβαση σε θέσεις απασχολήσεως στη δημόσια διοίκηση των κρατών μελών — Η δράση της Επιτροπής όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης ΕΟΚ» (ΕΕ 1988, C 72, σ. 2). Με την ανακοίνωση αυτή, η Επιτροπή κάλεσε τα κράτη μέλη να παράσχουν στους υπηκόους των άλλων κρατών μελών τη δυνατότητα προσβάσεως στις θέσεις εργασίας στους οργανισμούς στους οποίους έχει ανατεθεί η διαχείριση μιας υπηρεσίας εμπορικού χαρακτήρα, όπως είναι οι δημόσιες μεταφορές, η διανομή ηλεκτρισμού ή φωταερίου, η αεροπλοΐα ή η θαλασσοπλοΐα, τα ταχυδρομεία και οι τηλεπικοινωνίες, καθώς και στους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς και στις λειτουργικές υπηρεσίες της δημόσιας υγείας, στη δημόσια εκπαίδευση και στην έρευνα για μη στρατιωτικούς σκοπούς στα δημόσια ιδρύματα. Η Επιτροπή θεωρούσε ότι τα καθήκοντα και οι ευθύνες που χαρακτηρίζουν τις θέσεις εργασίας που υπάγονται στους τομείς αυτούς δεν εμπίπτουν, παρά μόνον όλως κατ' εξαίρεση, στην παρέκκλιση που προβλέπεται στο άρθρο 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης.

- 5 Στο πλαίσιο της δράσεως αυτής, η Επιτροπή, με έγγραφο της 5ης Ιανουαρίου 1988, κάλεσε το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου να θεσπίσει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να εξαλείψει την προϋπόθεση ιθαγενείας από την οποία το κράτος αυτό εξαρτά την πρόσβαση στις θέσεις εργασίας στους τομείς που απαριθμούνται ανωτέρω. Με έγγραφο της 30ής Οκτωβρίου 1990, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου απάντησε ότι δεν σκόπευε να θεσπίσει συναφώς κανένα ειδικό μέτρο.
- 6 Στις 12 Μαρτίου 1991 η Επιτροπή απηύθυνε στην Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου έξι έγγραφα οχλήσεως, αφορώντα αντιστοίχως τους τομείς της έρευνας, της εκπαίδευσης, της υγείας, των χειρσαίων μεταφορών, των ταχυδρομείων και τηλεπικοινωνιών, καθώς και της διανομής ύδατος, φωταερίου και ηλεκτρισμού. Με τα έγγραφα αυτά, η Επιτροπή καλούσε την Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου να υποβάλει τις παρατηρήσεις της εντός προθεσμίας έξι μηνών.
- 7 Στις 4 Μαΐου 1992 η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου απάντησε ότι εμμένει στην παλαιότερη θέση της, δεδομένου ότι, στους εν λόγω τομείς, η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων είχε ήδη υλοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό.
- 8 Στις 14 Ιουλίου 1992 η Επιτροπή εξέδωσε για τους ανωτέρω τομείς έξι αιτιολογημένες γνώμες, κάθε μία από τις οποίες έτασσε στην Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου προθεσμία τεσσάρων μηνών προκειμένου να συμμορφωθεί προς αυτή. Δεδομένου ότι οι αιτιολογημένες αυτές γνώμες έμειναν χωρίς απάντηση, η Επιτροπή άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.
- 9 Από τη δικογραφία προκύπτει ότι, στο Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, οι εργαζόμενοι στους τομείς τους οποίους αφορά η προσφυγή ανήκουν στο δημοσιούπαλληλικό προσωπικό. Σε όλους τους τομείς αυτούς, η λουξεμβουργιανή ιθαγένεια απαιτείται κατ' αρχήν για την πρόσβαση στο σύνολο των θέσεων, ανεξαρτήτως του αν αυτές καταλαμβάνονται από δημοσίους υπαλλήλους, από εξομοιούμενους προς αυτούς υπαλλήλους ή από υπαλλήλους επί συμβάσει ιδιωτικού δικαίου.

- 10 Η αρχή αυτή έχει καθιερωθεί με το άρθρο 11, δεύτερο εδάφιο, του Συντάγματος του Λουξεμβούργου, το οποίο προβλέπει ότι «μόνον οι Λουξεμβούργοι μπορούν να καταλαμβάνουν τις θέσεις εργασίας στις πολιτικές και στρατιωτικές δημόσιες υπηρεσίες», στο άρθρο 3, στοιχείο α, του νόμου της 27ης Ιανουαρίου 1972 περί του καθεστώτος του λοιπού προσωπικού του Δημοσίου, στο άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α, του τροποποιημένου νόμου της 16ης Απριλίου 1979 περί του γενικού κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των δημοσίων υπαλλήλων, στο άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α, του νόμου της 24ης Δεκεμβρίου 1985 περί του γενικού κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των μονίμων υπαλλήλων των δήμων και κοινοτήτων, στο άρθρο 3, στοιχείο α, του διατάγματος του Μεγάλου Δούκα της 26ης Μαΐου 1975 περί εξομοιώσεως του καθεστώτος του λοιπού προσωπικού των δήμων και κοινοτήτων προς το καθεστώς του λοιπού προσωπικού του Δημοσίου, στο άρθρο 2, σημείο 1, του κανονισμού του προσωπικού των σιδηροδρόμων του Λουξεμβούργου, το οποίο εντούτοις προβλέπει εξαιρέσεις στις περιπτώσεις τις οποίες προβλέπουν διεθνείς συμβάσεις και επί ελλείψεως Λουξεμβουργίων υποψηφίων, κατόπιν όμως αδείας της Κυβερνήσεως.
- 11 Η ίδια προϋπόθεση τάσσεται επί πλέον τόσο από το άρθρο 24 του νόμου της 10ης Αυγούστου 1992 περί μετατροπής της Υπηρεσίας Ταχυδρομείων και Τηλεπικοινωνιών σε «Επιχείρηση Ταχυδρομείων και Τηλεπικοινωνιών», το οποίο προβλέπει ότι επί του προσωπικού της επιχειρήσεως αυτής ισχύουν οι διατάξεις του γενικού κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των δημοσίων υπαλλήλων και λοιπών υπαλλήλων του Δημοσίου, όσο και από το άρθρο 2, στοιχείο β, του διατάγματος του Μεγάλου Δούκα της 11ης Αυγούστου 1974 περί καθορισμού των προϋποθέσεων προσλήψεως, διορισμού και προαγωγής του παραϊατρικού προσωπικού του Δημοσίου.
- 12 Τέλος, από τον συνδυασμό των άρθρων 4 και 5 του νόμου της 9ης Μαρτίου 1987, περί οργανώσεως της τεχνολογικής έρευνας και αναπτύξεως στον δημόσιο τομέα, προκύπτει ότι οι υπήκοοι των άλλων κρατών μελών δεν μπορούν να αποκτήσουν πρόσβαση σε ερευνητική δραστηριότητα, παρά μόνον στο μέτρο που, κατ' εξαίρεση, ο δημόσιος οργανισμός, η δημόσια υπηρεσία ή το δημόσιο ανώτερο ή ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα που τους απασχολεί δεν απαιτεί τη λουξεμβουργιανή ιθαγένεια.
- 13 Κατ' εξαίρεση, η προϋπόθεση αυτή δεν τάσσεται για το προσωπικό του Νοσοκομειακού Κέντρου του Λουξεμβούργου, δημόσιο ίδρυμα που διοικείται κατά τους τύπους του ιδιωτικού δικαίου, ούτε για το διδακτικό προσωπικό του Πανεπιστημιακού Κέντρου του Λουξεμβούργου.

- 14 Σε όλες τις περιπτώσεις όπου επιβάλλεται, η προϋπόθεση της λουξεμβουργιανής ιθαγενείας διατυπώνεται κατά γενικό τρόπο και χωρίς να γίνεται διάκριση αναλόγως της φύσεως των καθηκόντων ή της ιεραρχικής σειράς των περιών πρόκειται θέσεων εργασίας.
- 15 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, σε όλους τους τομείς τους οποίους αφορά η προσφυγή, τα καθήκοντα και οι ευθύνες που χαρακτηρίζουν τις θέσεις εργασίας που υπόκεινται στην προϋπόθεση της ιθαγενείας πόρρω απέχουν, κατά κανόνα, από τις ειδικές δραστηριότητες της δημοσίας διοικήσεως για να εμπότουν σχεδόν ανεξαιρέτως στην παρέκκλιση που προβλέπεται στο άρθρο 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης. Συνεπώς, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου δεν μπορεί να απαιτεί τη λουξεμβουργιανή ιθαγένεια για το σύνολο των θέσεων εργασίας στους τομείς αυτούς. Όσο για τις συγκεκριμένες θέσεις εργασίας για τις οποίες υφίσταται μια τέτοια σχέση με τις ειδικές δραστηριότητες της δημοσίας διοικήσεως, στην καθής κυβέρνηση απόκειται να αποδείξει την ύπαρξη της σχέσεως αυτής.
- 16 Το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου δεν αμφισβητεί ότι, γενικώς, στο έδαφός του, οι θέσεις εργασίας στους εν λόγω τομείς επιφυλάσσονται στους υπηκόους του. Ωστόσο, αντικρούει για διαφόρους λόγους το αίτημα της Επιτροπής να διαπιστώσει το Δικαστήριο την παράβαση.

Επί του παραδεκτού

- 17 Το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου αμφισβητεί πρώτ' απ' όλα το παραδεκτό της προσφυγής της Επιτροπής, για τον λόγο ότι η Επιτροπή του χορήγησε προθεσμία τεσσάρων μόνο μηνών για να συμμορφωθεί προς τις αιτιολογημένες γνώμες. Η προθεσμία αυτή είναι προδήλως ανεπαρκής για να του παρασχεθεί η δυνατότητα να προβεί στη σημαντική μεταρρύθμιση που του ζητήθηκε και που το υποχρέωνε να μεταβάλει εκ θεμελίων το διοικητικό του σύστημα.

- 18 Στον ισχυρισμό αυτό η Επιτροπή αντιτάσσει πρώτ' απ' όλα ότι η προθεσμία των τεσσάρων μηνών που τάχθηκε με τις αιτιολογημένες γνώμες ήταν ήδη κατ' εξαίρεση μακρά, αν ληφθεί υπόψη ότι, γενικώς, η προθεσμία αυτή δεν υπερβαίνει τον ένα ή τους δύο μήνες. Η Επιτροπή υπογραμμίζει στη συνέχεια ότι η διοικητική διαδικασία που προηγήθηκε της ασκήσεως της προσφυγής διήρκεσε συνολικά άνω των 33 μηνών, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ότι, κατά τον χρόνο που κινήθηκε η διαδικασία αυτή, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου είχε ήδη πληροφορηθεί προ πολλού τις προθέσεις της Επιτροπής στο πλαίσιο της προαναφερθείσας συστηματικής δράσεως. Τέλος, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου ουδέποτε ζήτησε παράταση της προθεσμίας, αλλά ενέμενε στο ότι δεν σκόπευε να τροποποιήσει τη νομοθεσία του.
- 19 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι η διοικητική διαδικασία που προηγείται της ασκήσεως προσφυγής σκοπό έχει να παράσχει στο περί ου πρόκειται κράτος μέλος τη δυνατότητα, αφενός, να συμμορφωθεί προς τις απορρέουσες από το κοινοτικό δίκαιο υποχρεώσεις του και, αφετέρου, να προβάλει λυσιτελώς τους αμυντικούς του ισχυρισμούς κατά των αιτιάσεων που διατυπώνει η Επιτροπή (απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 1988 στην υπόθεση 293/85, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 1988, σ. 305, σκέψη 13).
- 20 Ο διττός αυτός στόχος επιβάλλει στην Επιτροπή την υποχρέωση να παραχωρεί εύλογη προθεσμία στα κράτη μέλη για να απαντήσουν στο έγγραφο οχλήσεως και για να συμμορφωθούν προς την αιτιολογημένη γνώμη ή, ενδεχομένως, να ετοιμάσουν την υπεράσπισή τους. Για την εκτίμηση του ευλόγου της ταχθείσας προθεσμίας πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των περιστατικών που χαρακτηρίζουν τη συγκεκριμένη κατάσταση (προαναφερθείσα απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 1988 στην υπόθεση Επιτροπή κατά Βελγίου, σκέψη 14).
- 21 Εν προκειμένω, πρέπει να επισημανθεί ότι η προθεσμία των τεσσάρων μηνών που τάχθηκε με τις αιτιολογημένες γνώμες είναι διπλάσια της προθεσμίας που τάσσεται συνήθως από την Επιτροπή.
- 22 Επί πλέον, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου ήταν ενήμερο της απόψεως της Επιτροπής ήδη από τις 18 Μαρτίου 1988, ημερομηνία κατά την οποία δημοσιεύθηκε η προαναφερθείσα ανακοίνωση 88/C 72/02, δηλαδή τρία σχεδόν έτη πριν λάβει τα έγγραφα οχλήσεως, τα οποία χρονολογούνταν από τις 12 Μαρτίου 1991 και του έτασσαν πλέον προθεσμία έξι μηνών.

- 23 Τέλος, με τις απαντήσεις του προς την Επιτροπή, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου γνωστοποίησε ότι δεν σκόπευε να προβεί σε νομοθετικές μεταρρυθμίσεις.
- 24 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως μη εύλογη η τετράμηνη προθεσμία που τάχθηκε με τις αιτιολογημένες γνώμες. Συνεπώς, η προσφυγή είναι παραδεκτή.

Επί της ουσίας

- 25 Επί της ουσίας της προσφυγής, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου ισχυρίζεται, πρώτον, ότι το άρθρο 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης πρέπει να ερμηνευθεί υπό «οργανική» έννοια, με αποτέλεσμα να εμπίπτουν στην εξαίρεση που καθιερώνει όλες οι θέσεις εργασίας που, κατά το εθνικό δίκαιο, υπάγονται στη δημόσια διοίκηση, περιλαμβανομένων και των θέσεων εργασίας που συνεπάγονται καθήκοντα καθαρώς εκτελεστικά ή τεχνικής ή χειρωνακτικής φύσεως, εφόσον αυτά ασκούνται προς όφελος του κράτους ή των δημοσίων οργανισμών. Πράγματι, μόνον οι ημεδαποί παρέχουν τα ειδικά εχέγγυα νομιμοφροσύνης και πίστωσης που επιτρέπεται να απαιτούνται έναντι των δημοσίων υπαλλήλων και των λοιπών υπαλλήλων του δημόσιου τομέα.
- 26 Συναφώς, αρκεί να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η κατ' άρθρο 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης έννοια της δημοσίας διοικήσεως πρέπει να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται ομοιόμορφα εντός ολόκληρης της Κοινότητας και, συνεπώς, δεν μπορεί να αφεθεί στην απόλυτη διάκριση των κρατών μελών (βλ., ιδίως, την απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 1974 στην υπόθεση 152/73, *Sotgiu*, Συλλογή τόμος 1974, σ. 87, και την προαναφερθείσα απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1980 στην υπόθεση Επιτροπή κατά Βελγίου, σκέψεις 12 και 18).
- 27 Έτσι, για να προσδιοριστεί αν ορισμένες θέσεις εργασίας εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης, πρέπει να εξεταστεί αν αυτές έχουν τα χαρακτηριστικά των ειδικών δραστηριοτήτων της δημοσίας

διοικήσεως, στην οποία έχουν ανατεθεί η άσκηση της δημοσίας εξουσίας και η ευθύνη της διασφάλισης των γενικών συμφερόντων του κράτους ή των άλλων δημοσίων οργανισμών. Για τον λόγο αυτό, το κριτήριο της δυνατότητας εφαρμογής του άρθρου 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης πρέπει να είναι λειτουργικό και να λαμβάνει υπόψη τη φύση των καθηκόντων και ευθυνών που συνεπάγεται η θέση εργασίας, για να αποφεύγεται το ενδεχόμενο περιορισμού της πρακτικής αποτελεσματικότητας και του πεδίου εφαρμογής των σχετικών με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και την ίση μεταχείριση των υπηκόων όλων των κρατών μελών διατάξεων της Συνθήκης από ερμηνείες της εννοίας της δημοσίας διοικήσεως στηριζόμενες μόνο στο εθνικό δίκαιο, οι οποίες θα εμπόδιζαν την εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων (απόφαση της 3ης Ιουνίου 1986 στην υπόθεση 307/84, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 1986, σ. 1725, σκέψη 12).

28 Δεύτερον, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου αμφισβητεί την αποκαλούμενη «σφαιρική» προσέγγιση της Επιτροπής, η οποία συνίσταται στον αποκλεισμό ολόκληρων τομέων από την εξαίρεση του άρθρου 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης, και τούτο παρά το ότι ελλείπει κοινοτική ρύθμιση και χωρίς να εκτίθενται λεπτομέρειες ως προς τις περιών πρόκειται θέσεις εργασίας. Κατά το Λουξεμβούργο, από τη νομολογία του Δικαστηρίου (βλ., ιδίως, την προαναφερθείσα απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 1980 στην υπόθεση Επιτροπή κατά Βελγίου) προκύπτει ότι η Επιτροπή οφείλει άνευ ετέρου να προβαίνει σε εξέταση των περιών πρόκειται θέσεων εργασίας κατά περίπτωση, αντί να καθορίζει μια πληθώρα τομέων που αποκλείονται a priori από την εξαίρεση του άρθρου 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης, επιρρίπτοντας στα κράτη μέλη το βάρος της αποδείξεως του εναντίου σε συγκεκριμένες ατομικές περιπτώσεις.

29 Η Επιτροπή ισχυρίζεται συναφώς ότι, στην ανακοίνωσή της 88/C 72/02, εξέτασε τις θέσεις εργασίας που υπάγονται στους διαφόρους σχετικούς τομείς υπό το πρίσμα των κριτηρίων ερμηνείας του άρθρου 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης, όπως αυτά έχουν προσδιοριστεί από το Δικαστήριο. Η εξέταση αυτή την οδήγησε στη διαπίστωση ότι οι θέσεις αυτές πόρρω απέχουν από τις ειδικές δραστηριότητες της δημοσίας διοικήσεως για να εμπίπτουν, κατά τρόπο γενικό, στην εξαίρεση του άρθρου 48, παράγραφος 4. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει, κατά την Επιτροπή, να γίνει δεκτό ότι ορθώς απέκλεισε a priori την εφαρμογή της διατάξεως αυτής σε όλους τους τομείς που αφορά η υπό κρίση προσφυγή, χωρίς να είναι αναγκαία μια προηγούμενη εξέταση καθεμιάς θέσης.

- 30 Η Επιτροπή ισχυρίζεται επί πλέον ότι έχει διαπιστώσει ότι οι δραστηριότητες που ασκούνται στους εν λόγω τομείς είτε υφίστανται και στον ιδιωτικό τομέα είτε μπορούν να ασκούνται στον δημόσιο τομέα χωρίς να υποβάλλονται στην προϋπόθεση της ιθαγένειας.
- 31 Πρέπει να παρατηρηθεί συναφώς ότι εν γένει, όπως ομολογεί η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου, οι θέσεις εργασίας στους τομείς της έρευνας, της υγείας, των χερσαίων μεταφορών, των ταχυδρομείων και τηλεπικοινωνιών, καθώς και στις υπηρεσίες διανομής ύδατος, φωταερίου και ηλεκτρισμού, πόρρω απέχουν των ειδικών δραστηριοτήτων της δημοσίας διοικήσεως, δεδομένου ότι δεν συνεπάγονται άμεση ή έμμεση συμμετοχή ούτε στην άσκηση της δημοσίας εξουσίας ούτε στα καθήκοντα που έχουν ως αντικείμενο τη διασφάλιση των γενικών συμφερόντων του κράτους ή των άλλων δημοσίων οργανισμών (βλ., ιδίως, την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση Επιτροπή κατά Γαλλίας, η οποία αφορούσε τον τομέα της υγείας, και την απόφαση της 16ης Ιουνίου 1987 στην υπόθεση 225/85, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1987, σ. 2625, η οποία αφορούσε τον τομέα της έρευνας για μη στρατιωτικούς σκοπούς).
- 32 Όσον αφορά τον τομέα της εκπαίδευσεως, η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου ισχυρίζεται ειδικότερα ότι η λουξεμβουργιανή ιθαγένεια των διδασκόντων είναι αναγκαία για τη μετάδοση των παραδοσιακών αξιών και συνεπώς αποτελεί, αν ληφθούν υπόψη η έκταση του κράτους αυτού και η ειδική δημογραφική του κατάσταση, ουσιώδη προϋπόθεση για τη διαφύλαξη της εθνικής ταυτότητας. Η εθνική ταυτότητα δεν θα μπορούσε δηλαδή να διατηρηθεί, αν το μεγαλύτερο μέρος του διδακτικού προσωπικού απετελείτο από μη Λουξεμβούργιους κοινωνικούς υπηκόους. Όσον αφορά τους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσεως, η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου υπογραμμίζει ότι ασκούν καθήκοντα μη εμπορικού χαρακτήρα και ότι τα καθήκοντα αυτά ανάγονται όντως στη διασφάλιση των γενικών συμφερόντων του κράτους.
- 33 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι οι αυστηρότατες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι θέσεις εργασίας για να εμπέλτουν στην εξαίρεση του άρθρου 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης δεν πληρούνται στην περίπτωση των ασκουμένων καθηγητών (απόφαση της 3ης Ιουλίου 1986 στην υπόθεση 66/85, Lawrie-Blum, Συλλογή 1986, σ. 2121, σκέψη 28), των λεκτόρων ξένων γλωσσών (απόφαση της 30ής Μαΐου 1989 στην υπόθεση 33/88, Allué και Coonan, Συλλογή 1989, σ. 1591, σκέψη 9), καθώς και των καθηγητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσεως (απόφαση της 27ης Νοεμβρίου 1991 στην υπόθεση C-4/91, Bleis, Συλλογή 1991, σ. I-5627, σκέψη 7).

- 34 Η ίδια διαπίστωση είναι για τους ίδιους λόγους επιβεβλημένη, όσον αφορά τους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- 35 Η διαπίστωση αυτή δεν αναιρείται από λόγους αναγόμενους στη διαφύλαξη της εθνικής ταυτότητας, με παράλληλη επίκληση της ειδικής δημογραφικής καταστάσεως του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου. Καίτοι η διαφύλαξη της εθνικής ταυτότητας των κρατών μελών αποτελεί θεμιτό στόχο εντός της κοινοτικής έννομης τάξης (όπως εξάλλου αναγνωρίζει το άρθρο ΣΤ, παράγραφος 1, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση), εντούτοις το συμφέρον που επικαλείται το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου μπορεί, ακόμα και σε ιδιαίτερος ευαίσθητους τομείς όπως είναι η εκπαίδευση, να διαφυλαχθεί λυσιτελώς με άλλα μέσα εκτός από τον γενικό αποκλεισμό των υπηκόων των άλλων κρατών μελών. Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί, όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 132 έως 141 των προτάσεών του, ότι οι υπήκοοι των άλλων κρατών μελών, ακριβώς όπως και οι ημεδαποί, θα πρέπει να πληρούν όλες τις τασσόμενες για την πρόσληψη προϋποθέσεις, ιδίως δε αυτές που αφορούν την επαγγελματική κατάρτιση, την πείρα και τις γλωσσικές γνώσεις.
- 36 Συνεπώς, η διαφύλαξη της εθνικής ταυτότητας δεν μπορεί να δικαιολογήσει τον αποκλεισμό των υπηκόων των άλλων κρατών μελών από το σύνολο των θέσεων εργασίας ενός τομέα όπως είναι η εκπαίδευση, εκτός των θέσεων εργασίας που συνεπάγονται πράγματι άμεση ή έμμεση συμμετοχή στην άσκηση της δημόσιας εξουσίας και στα καθήκοντα που έχουν ως αντικείμενο τη διασφάλιση των γενικών συμφερόντων του κράτους ή των άλλων δημοσίων οργανισμών.
- 37 Τρίτον, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου επικαλείται το άρθρο 11, δεύτερο εδάφιο, του Συντάγματός του, κατά το οποίο μόνον οι Λουξεμβούργοι μπορούν να καταλαμβάνουν τις θέσεις εργασίας στις πολιτικές και στρατιωτικές δημόσιες υπηρεσίες, εκτός από τις ειδικές εξαιρέσεις που προβλέπονται με νόμο. Η διάταξη αυτή, ως κανόνας εσωτερικού δικαίου ανώτατης τυπικής ισχύος, εμποδίζει τη διαπίστωση της παραβάσεως που ζητεί η Επιτροπή.

- 38 Συναφώς, αρκεί να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η εφαρμογή διατάξεων της εσωτερικής έννομης τάξης, με σκοπό τον περιορισμό του πεδίου εφαρμογής των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, θα είχε ως συνέπεια να θιγούν η ενότητα και η πρακτική αποτελεσματικότητα του εν λόγω δικαίου και, συνεπώς, δεν μπορεί να επιτραπεί (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1970 στην υπόθεση 11/70, Internationale Handelsgesellschaft, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 581, σκέψη 3, και, όσον αφορά ειδικά το άρθρο 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης, την προαναφερθείσα απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1980 στην υπόθεση Επιτροπή κατά Βελγίου, σκέψη 19).
- 39 Τέταρτον, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου επικαλείται το άρθρο 13 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως Εγκαταστάσεως, της 13ης Δεκεμβρίου 1955, κατά το οποίο «παν Συμβαλλόμενον Μέρος δύναται να επιφυλάσσει εις τους υπηκόους αυτού τας δημοσίας θέσεις και τας αφορώσας εις την εθνικήν ασφάλειαν ή την εθνικήν άμυναν δραστηριότητας ή να υποβάλλη την υπό αλλοδαπών ενάσκησιν τούτων εις ειδικούς όρους». Η σύμβαση αυτή έχει υπογραφεί από τα περισσότερα κράτη μέλη, μεταξύ των οποίων και το Μεγάλο Δουκάτο.
- 40 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 234, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης επιτρέπει στα κράτη μέλη να τηρούν έναντι των τρίτων κρατών τις υποχρεώσεις που απορρέουν από διεθνείς συμβάσεις προγενέστερες της Συνθήκης, αλλά δεν τους επιτρέπει να επικαλούνται δικαιώματα απορρέοντα από τις συμβάσεις αυτές στις ενδοκοινοτικές σχέσεις (βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 27ης Φεβρουαρίου 1962 στην υπόθεση 10/61, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 657, και της 2ας Αυγούστου 1993 στην υπόθεση C-158/91, Levy, Συλλογή 1993, σ. I-4287, σκέψη 12). Συνεπώς, ακόμη και αν υποτεθεί ότι το άρθρο 13 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως Εγκαταστάσεως πρέπει να ερμηνευθεί ευρύτερα απ' ό,τι το άρθρο 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου δεν μπορεί να το επικαλεστεί προκειμένου να απαλλαγεί των κοινοτικών του υποχρεώσεων.
- 41 Πέμπτον, η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου αναφέρεται στο άρθρο 61 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Οικονομικής Ενώσεως Μπενελούξ (στο εξής: Συνθήκη Μπενελούξ), της 3ης Φεβρουαρίου 1958, κατά το οποίο τα συμβαλλόμενα μέρη διατηρούν το δικαίωμα να επιφυλάσσουν στους υπηκόους τους, μεταξύ άλλων, την άσκηση των δημοσίων λειτουργημάτων και την απασχόληση στις θέσεις εργασίας του δημόσιου τομέα. Εφόσον η Συνθήκη ΕΟΚ, όπως προκύπτει από το άρθρο 233, δεν θίγει την εφαρμογή της Συνθήκης Μπενελούξ, το άρθρο 61 δεν επιτρέπει, κατά το καθού, να ερμηνευθεί το άρθρο 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης ΕΟΚ όπως προτείνει η Επιτροπή.

- 42 Όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση της 16ης Μαΐου 1984 στην υπόθεση 105/83, Pakvies (Συλλογή 1984, σ. 2101, σκέψη 11), το άρθρο 233 της Συνθήκης σκοπεύει στην αποφυγή του ενδεχομένου να έχει η εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου ως αποτέλεσμα τη διάσπαση της Ενώσεως Μπενελούξ ή την παρακώλυση της αναπτύξεώς της. Συνεπώς, η διάταξη αυτή επιτρέπει στα τρία ενδιαφερόμενα κράτη μέλη να εφαρμόζουν τους κανόνες που ισχύουν στο πλαίσιο της ενώσεώς τους κατά παρέκκλιση των κανόνων της Κοινότητας, στο μέτρο που η ένωση αυτή είναι πιο προωθημένη, όσον αφορά την επίτευξη της κοινής αγοράς.
- 43 Συναφώς, πρέπει να διαπιστωθεί ότι το κοινοτικό δίκαιο, καθόσον επιτρέπει την πρόσβαση των υπηκόων των άλλων κρατών μελών σε όλες τις θέσεις εργασίας στη δημόσια διοίκηση, εκτός των θέσεων που συντελούν στην άσκηση της δημοσίας εξουσίας, είναι πιο προωθημένο από το άρθρο 61 της Συνθήκης Μπενελούξ, αν υποθεθεί βέβαια ότι η διάταξη αυτή πρέπει όντως να ερμηνευθεί όπως προτείνει το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου. Κατά συνέπεια, η διάταξη αυτή δεν μπορεί να εμποδίσει τη διαπίστωση της προβαλλομένης παραβάσεως.
- 44 Τέλος, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου επικαλείται την ειδική δημογραφική του κατάσταση. Ο πολύ περιορισμένος πληθυσμός του, το γεγονός ότι οι θέσεις των δημοσίων υπαλλήλων και λοιπών υπαλλήλων του δημόσιου τομέα στη χώρα αυτή εξακολουθούν να είναι ελκυστικές, καθώς και η οικονομική κρίση, εγκυμονούν τον κίνδυνο να προκληθεί μαζική άφιξη στο Μεγάλο Δουκάτο εργαζομένων από άλλα κράτη μέλη, οι οποίοι θα μονοπωλούν τις κενές θέσεις, με αποτέλεσμα να τεθεί ενδεχομένως σε κίνδυνο το ίδιο το μέλλον της χώρας. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο καταρτίστηκε στις 25 Μαρτίου 1957 από τα κράτη που υπέγραψαν τη Συνθήκη ΕΟΚ το πρωτόκολλο περί του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου, το οποίο, στο άρθρο 2, ορίζει τα εξής: «Κατά την κατάρτιση των κανονισμών που προβλέπονται από το άρθρο 48, παράγραφος 3, της Συνθήκης περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη, όσον αφορά το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, την ειδική δημογραφική κατάσταση της χώρας αυτής». Η ρήτρα αυτή πρέπει να ληφθεί υπόψη και στην παρούσα περίπτωση.
- 45 Συναφώς, αρκεί η διαπίστωση ότι το άρθρο 2 του ανωτέρω πρωτοκόλλου επέτρεπε στο Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου να ζητήσει, κατά την έκδοση των κανονισμών που προορίζονταν να θέσουν σε εφαρμογή την ελεύθερη

κυκλοφορία των εργαζομένων, τις συγκεκριμένες διαρρυθμίσεις που απαιτούσε η ειδική δημογραφική του κατάσταση. Ωστόσο, η ευχέρεια αυτή δεν μπορεί να του επιτρέψει να αποκλείσει μονομερώς τους εργαζομένους από άλλα κράτη μέλη από ολόκληρους τομείς επαγγελματικών δραστηριοτήτων.

- 46 Κατά συνέπεια, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου δεν μπορεί να επιβάλλει γενικά, για το σύνολο των υπαγομένων στους υπό εξέταση τομείς θέσεων εργασίας, την προϋπόθεση της ιθαγενείας, χωρίς να υπερβεί τα όρια της εξαιρέσεως του άρθρου 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης.
- 47 Το γεγονός ότι ορισμένες θέσεις εργασίας στους τομείς αυτούς ενδέχεται να εμπίπτουν στο άρθρο 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης δεν μπορεί να δικαιολογήσει μια τέτοια γενική απαγόρευση (βλ., επίσης, τις δημοσιευόμενες σήμερα δύο αποφάσεις στις υποθέσεις C-473/93, Επιτροπή κατά Βελγίου, και C-290/94, Επιτροπή κατά Ελλάδος).
- 48 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου ήταν υποχρεωμένο, για να εφαρμόσει πλήρως τις αρχές της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και της ίσης μεταχειρίσεως στην πρόσβαση στις θέσεις εργασίας, να ανοίξει τους εν λόγω τομείς στους υπηκόους των άλλων κρατών μελών, περιορίζοντας την εφαρμογή της προϋποθέσεως της ιθαγενείας στην πρόσβαση μόνο στις θέσεις εργασίας που συνεπάγονται πραγματικά άμεση ή έμμεση συμμετοχή στην άσκηση της δημοσίας εξουσίας και στα καθήκοντα που έχουν ως αντικείμενο τη διασφάλιση των γενικών συμφερόντων του κράτους ή των άλλων δημοσίων οργανισμών.
- 49 Όσο για τη νομική βάση της προσφυγής, πρέπει να διευκρινιστεί ότι το άρθρο 7 του κανονισμού 1612/68 αφορά τους όρους ασκήσεως ενός επαγγέλματος ή παροχής της εργασίας και όχι την πρόσβαση στη θέση εργασίας. Όμως, στην παρούσα υπόθεση επίμαχη είναι μόνον η πρόσβαση υπηκόων άλλων κρατών μελών σε θέσεις εργασίας. Συνεπώς, η παράβαση δεν μπορεί να διαπιστωθεί με έρεισμα το άρθρο 7 του κανονισμού 1612/68.

- 50 Κατά συνέπεια, πρέπει να διαπιστωθεί ότι το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 48 της Συνθήκης και από το άρθρο 1 του κανονισμού 1612/68, διότι δεν προέβλεψε ότι η προϋπόθεση της λουξεμβουργιανής ιθαγενείας απαιτείται μόνο για την πρόσβαση στις θέσεις δημοσίων υπαλλήλων ή λοιπών υπαλλήλων του δημόσιου τομέα οι οποίες συνεπάγονται άμεση ή έμμεση συμμετοχή στην άσκηση της δημοσίας εξουσίας και στα καθήκοντα που έχουν ως αντικείμενο τη διασφάλιση των γενικών συμφερόντων του κράτους ή των άλλων δημοσίων οργανισμών στους δημόσιους τομείς της έρευνας, της εκπαίδευσης, της υγείας, των χερσαίων μεταφορών, των ταχυδρομείων και τηλεπικοινωνιών και στις υπηρεσίες διανομής ύδατος, φωταερίου και ηλεκτρισμού.

Επί του αιτήματος χορηγήσεως προθεσμίας

- 51 Για την περίπτωση που το Δικαστήριο διαπιστώσει την παράβαση, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου ζήτησε να του χορηγηθεί μακρά προθεσμία, προκειμένου να συμμορφωθεί προς τις κοινοτικές του υποχρεώσεις. Παρατηρεί συναφώς ότι η ενδεχόμενη τροποποίηση των επιμάχων ρυθμίσεων δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί παρά μόνον αν επέλθουν εκτεταμένες μεταρρυθμίσεις, τόσο σε συνταγματικό όσο και σε νομοθετικό επίπεδο, οι οποίες απαιτούν σημαντικό χρόνο.
- 52 Το αίτημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Πράγματι, το άρθρο 171 της Συνθήκης ΕΚ δεν απονέμει στο Δικαστήριο την εξουσία να χορηγεί προθεσμίες για την εκτέλεση των αποφάσεών του.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 53 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Εφόσον το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

- 1) Το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 48 της Συνθήκης ΕΟΚ και από το άρθρο 1 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας, διότι δεν προέβλεψε ότι η προϋπόθεση της λουξεμβουργιανής ιθαγενείας απαιτείται μόνο για την πρόσβαση στις θέσεις δημοσίων υπαλλήλων ή λοιπών υπαλλήλων του δημόσιου τομέα οι οποίες συνεπάγονται άμεση ή έμμεση συμμετοχή στην άσκηση της δημοσίας εξουσίας και στα καθήκοντα που έχουν ως αντικείμενο τη διασφάλιση των γενικών συμφερόντων του κράτους ή των άλλων δημοσίων οργανισμών στους δημόσιους τομείς της έρευνας, της εκπαίδευσης, της υγείας, των χερσαίων μεταφορών, των ταχυδρομείων και τηλεπικοινωνιών και στις υπηρεσίες διανομής ύδατος, φωταερίου και ηλεκτρισμού.
- 2) Καταδικάζει το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου στα δικαστικά έξοδα.

Rodríguez Iglesias

Κακούρης

Edward

Puissochet

Hirsch

Mancini

Schockweiler

Moitinho de Almeida

Kapteyn

Gulmann

Murray

Jann

Ragnemalm

Sevón

Wathelet

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 2 Ιουλίου 1996.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias